

**Євген Анатолійович Надточій** – студент I курсу факультету № 6  
Харківського національного університету внутрішніх справ  
Науковий керівник: **Наталія Ігорівна Дуравкіна** – доцент кафедри  
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського  
національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

## **РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН ВІД НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ДЖЕРЕЛ ПІДВИЩЕНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ**

В Україні досить велика кількість потенційно небезпечних підприємств (виробництв). Потенційно небезпечні виробництва становлять велику питому вагу в структурі виробництва – у цілому по країні на них припадає 42,8% вартості промислових фондів, 33,8% обсягів виробництва та 21% працюючих. В Україні розміщені великі ядерні й радіаційно небезпечні об'єкти: п'ять атомних електростанцій, два науково-дослідні інститути, які у своїй діяльності використовують 16 атомних реакторів [2, с. 45].

Насамперед варто зазначити, що законодавство України передбачає можливість здійснення добровільного й обов'язкового державного та інших видів страхування громадян і їхнього майна та доходів підприємств, установ, організацій на випадок шкоди, заподіяної внаслідок забруднення навколишнього природного середовища й погіршення якості природних ресурсів [3, Ст. 49]. Видається, що зазначене положення стосовно страхування є надто загальним і потребує встановлення конкретного чіткого й досконалого правового механізму його реалізації. Закон України «Про страхування» (ст. 5) теж не включає екологічне страхування до переліку видів обов'язкового страхування, крім окремих його видів, проте дає змогу здійснювати таке страхування як добровільне.

Окремими видами обов'язкового екологічного страхування варто визнати: обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у радгоспах та інших сільськогосподарських підприємств; страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту; страхування цивільної відповідальності інвестора, у тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено угодою [4, Ст. 6]; страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції» (що включає втрату корисних копалин унаслідок розливу, повені, пожежі, тощо) [5, Ст. 9]; страхування від ризику негативного впливу іонізуючого випромінювання на здоров'я персоналу ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, державних інспекторів із нагляду за

ядерною та радіаційною безпекою безпосередньо на ядерних установках [6, Ст.15].

Аналіз чинного вітчизняного законодавства дає підставу зробити висновок, що основними напрямками розвитку екологічного страхування, які намітилися в Україні ( за об'єктом страхування), є:

- 1) особисте страхування життя, здоров'я від негативного впливу техногенних чинників;
- 2) майнове страхування, що пов'язане з володінням та користуванням майном, природними ресурсами, вирощеною сировиною;
- 3) страхування відповідальності заподіяння шкоди ДПЕН третім особам.

Наявні наукові дослідження в галузі екологічного страхування зосереджені здебільшого на питаннях страхування відповідальності власників потенційно небезпечних виробництв та об'єктів. Висловлюється думка про уведення обов'язкового екологічного страхування такої відповідальності.

Актуальність проблеми екологічного страхування для нашої держави обумовлює необхідність урахування й навіть запозичення міжнародного досвіду та водночас урахування реальних економічних, екологічних, політичних, соціальних умов, що існують в Україні.

Аналіз законодавчої міжнародно-правової й зарубіжної практики та наукових досліджень щодо питань екологічного страхування дає можливість зробити висновок, що основним об'єктом екологічного страхування визнається ризик заподіяння шкоди ДПЕН.

Таке страхування здійснюється в багатьох країнах (Німеччині, Бельгії, Великобританії, Нідерландах, Італії, США, Швейцарії, Японії, інших державах).

Науковці, які детально досліджували нормативно-правові акти інших держав у сфері правового регулювання екологічного страхування, сформулювали основні загальні правила, на яких ґрунтується таке страхування. Вважаємо, що вони є прийнятними й можуть бути використані в Україні для створення нормативно-правової бази екологічного страхування.

На нашу думку, перспективи розвитку сфери екологічного страхування не варто обмежувати лише страхуванням відповідальності власників ДПЕН при заподіянні шкоди третім особам, хоча саме таке страхування якнайшвидше повинно бути запроваджене в нашій державі. Це лише один із напрямів (пріоритетний) розвитку страхової галузі у сфері екології.

Для захисту екологічних прав громадян, зокрема тих, що проживають на територіях біля АЕС чи інших екологічно небезпечних об'єктів, доцільно увести для них обов'язкове державне екологічне страхування, об'єктом якого є життя й здоров'я. Страховим випадком (фактом), який давав би право на відшкодування, був би не техногенний

інцидент на цьому об'єкті (у такому випадку мало б місце страхування цивільної відповідальності ДПЕН), а захворювання певного виду, що породжені постійним впливом такого екологічно небезпечного джерела. Існування такого негативного впливу на здоров'я людей (навіть якщо немає перевищення екологічних нормативів) підтверджується науковими дослідженнями фахівців різних галузей науки (наприклад щодо впливу малих доз радіації).

#### Література

1. Покровский А. И. Основные проблемы гражданского права / А. И. Покровский. – Петербург, 1917. – 389 с.
2. Луцько В. С. Шляхи вдосконалення системи державного управління у сфері екологічної безпеки України / В. Луцько. – К. : НАН України Рада по вивченню продуктивних сил України, 1999. – 147 с.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06. 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №41. – Ст. 546.
4. Закон України «Про страхування» (в ред. Закону від 04.10.2001 р.) // Відомості Верховної Ради України – 1996. – №18. – Ст. 78.
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02. 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №12. – Ст. 81.
6. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (в ред. Закону від 18.11.2012 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №15. – Ст. 73.

**Ярослав Сергійович Огієнко** – студент I курсу факультету № 6  
Харківського національного університету внутрішніх справ  
Науковий керівник: **Наталія Ігорівна Дуравкіна** – доцент кафедри  
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного  
університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

#### ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Однією з головних потреб людини є праця. Вона потрібна їй для нормальної життєдіяльності, потрібна як повітря, їжа, сон, спілкування. Щоб насолодитися відпочинком, треба спочатку відчувати втому. Тільки завдяки праці люди можуть задовольняти свої матеріальні та моральні потреби. Саме тому праця становить єдність двох функцій: засобу до життя та сферу ствердження особи. Перша з цих функцій знаходить своє відображення в орієнтації працівника на матеріальне задоволення потреб результатами своєї праці, друга – в орієнтації працівника на зміст праці, її